

Danskerne udviser stort samfundssind – også når de skal til lommerne

Resumé

- Ny måling (30.3.-1.4.2020) af et repræsentativt udsnit af danskerne (N=1.004) viser stor og usvækket opbakning til de massive politiske indsatser for at bekæmpe corona-epidemien.
- Adspurgte om ”Politikerne skal gøre alt, hvad de kan for at begrænse konsekvenserne af corona-epidemien i Danmark” erklærer mellem 63 pct. og 79 pct. sig helt eller overvejende enige – også selv om indsatsen indebærer store omkostninger for den enkelte og for samfundet
- Opslutningen til corona-indsatsen er stor, selv når den har *store samfundsmæssige omkostninger*:
 - 2 ud af 3 danskerne (66 pct.) erklærer sig enige i, at politikerne skal gøre alt, hvad de kan, også selv om det er usikkert, om de konkrete indsatser virker.
 - 2 ud af 3 danskerne (66 pct.) erklærer sig enige i, at politikerne skal gøre alt, hvad de kan, også selv om det betyder, at nedlukningen af Danmark fortsætter indtil 1. juni.
 - 63 pct. af danskerne erklærer sig enige i, at politikerne skal gøre alt, hvad de kan, også selv om det medfører, at der kommer 50.000 flere arbejdsløse.
- Opslutningen er endnu større, når corona-indsatsen har betydelige *personlige omkostninger*:
 - 4 ud af 5 danskere (79 pct.) erklærer sig enige i, at politikerne skal gøre alt, hvad de kan, selv om jeg skal betale 1% mere i skat.
- 13-16 pct. flere danskere er således villige til at bære en personlig omkostning end en samfundsmæssig omkostning ($p < 0,01$).
- Når de samfundsmæssige omkostningerne ved corona-indsatsen stiger, falder tilslutningen:
 - For samme sundhedsmæssige gevinst falder andelen, der erklærer sig helt eller overvejende enige i, at vi skal gøre indsatsen, med 12 pct.-point ($p < 0,01$), hvis omkostningen er 100.000 flere arbejdsløse snarere end kun 20.000 flere arbejdsløse.

KONTAKT

Asbjørn Sonne Nørgaard,
asn@cevea.dk telefon
21725413

FORFATTERE

Simon Bruun, Asbjørn Sonne
Nørgaard, Ask Lund Jakobsen

NOTAT

Tema: Corona-krisen
Publiceret d. 7. april, 2020

CITAT

Nærværende notat må kun citeres med udtrykkelig kildehenvisning til Cevea.

CORONA-INDSATSER OG SAMFUNDSSIND

Under den nuværende corona-epidemi¹ har regeringen med bred politisk opbakning gjort en massiv indsats for at minimere konsekvenserne, især for at udjævne smitteforløbet og sikre sig at sundhedsvæsenet kan følge med. Håndteringen af epidemien har omkostninger – økonomiske såvel som menneskelige, og samfundsmæssige såvel som personlige, og som statsministeren gentagne gange har sagt, kan man ikke vente på, at der er evidens for, at alle indsatser har en effekt. Der er en usikkerhed.

Politisk er der blevet appelleret til danskernes samfundssind, og om at vi skal stå ”sammen hver for sig.” Tidligere målinger har vist, at tilliden til politikerne er uset høj, og at et stort flertal bakker op om politikernes og myndighedernes håndtering af corona-krisen (Politiken 23. marts, 2020). Fokus har ikke i samme grad været på danskernes villighed til samfundsmæssigt og personligt at bære omkostningerne ved corona-indsatsen, som i de seneste dage har fyldt meget i debatten.

Indsatsen for at reducere smittespredningen har inkluderet en lang række tiltag, som har haft mærkbare konsekvenser for samfundet og for den enkelte. Foruden de sociale omkostninger ved at være afskåret fra familie og venner har nedlukningen af samfundet også ramt mange danskere økonomisk. Alene siden den 9. marts er der blevet 38.000 flere ledige² og med udsigt til en fortsat hel eller delvis nedlukning af samfundet må det forventes, at dette tal vil stige yderligere.

Det har som nævnt afstedkommet en diskussion om, hvorvidt de sundhedsmæssige gevinster ved regeringens corona-indsats retfærdiggør de store omkostninger. Nogle har formuleret det meget kontant og spurgt om, hvor meget vi er villige til at ofre for at redde et menneskeliv, og ikke mindst om prisen kan blive for høj.³ Det er en vanskelig afvejning, fordi hvert mistet liv i sig selv er en tragedie. Desuden findes der ikke nogen objektiv måde at besvare spørgsmålet på.⁴

Til gengæld er det uundgåeligt, at indsatsen mod corona-epidemien vil medføre omkostninger også for den enkelte, og at danskernes villighed til at acceptere indgreb, der har store samfundsmæssige og personlige omkostninger, er afgørende for den politiske linje.

Dette notat afdækker danskernes samfundssind på et tidspunkt, hvor omkostningerne ved corona-indsatsen er kommet på dagsordenen. Vi har i dagene 30. marts – 1. april med Megafons hjælp spurgt et repræsentativt udsnit af danskerne (N=1.004) om deres villighed til at acceptere indsatser mod spredningen af corona-virus, selv om disse kan have store økonomiske konsekvenser for dem selv og for samfundet. Notatet stiller især skarpt på, om dette samfundssind er betinget af, om omkostninger rammer dem selv personligt eller samfundet bredt.

¹ I dette notat anvendes betegnelsen ”corona” om den pågældende virus frem for COVID-19 eller det officielle SARS-CoV-2.

² Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings overvågning af situationen på arbejdsmarkedet med [status tirsdag den 31. marts 2020](#).

³ Se fx Jakob Nielsen i Altinget: [”Hvad er Mette Frederiksens pris på et reddet liv?”](#)

⁴ For en uddybning se [kronik af formandskabet for De Økonomiske Råd](#).

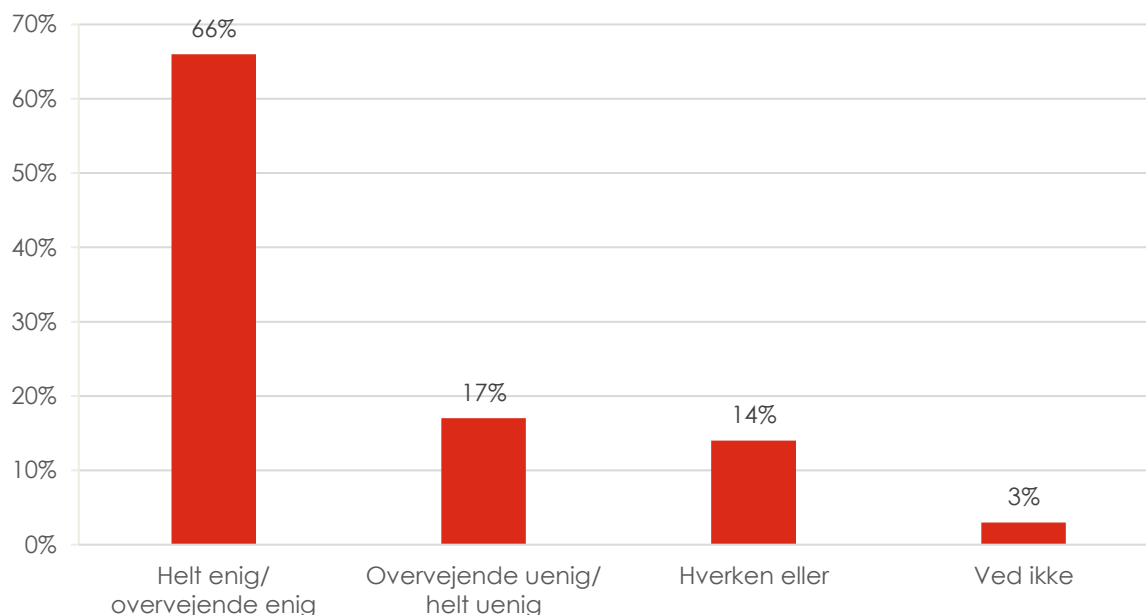
STOR OPBAKNING TIL REGERINGENS STRATEGI

Indtil nu har regeringens indsats været kendetegnet ved, at man hellere vil gøre for meget end for lidt for at bekæmpe smittespredningen af corona-virus. Denne linje er valgt selvom, der ikke findes tilstrækkelig sundhedsfaglig evidens for effekterne af alle de forskellige tiltag. Det er står i modsætning til strategien i fx Sverige, hvor regeringen og myndighederne har været mere tilbageholdende i deres indsats, netop på grund af usikkerheden ved effekterne af de forskellige tiltag. Spørgsmålet er, hvordan den danske befolkning forholder sig til den strategi, som regeringen og myndighederne i Danmark har valgt.

Adspurgt om hvorvidt man er enig i, at ”politikere skal gøre alt, hvad de kan for at begrænse konsekvenserne af corona-epidemien i Danmark, også selv om de er usikre på, om de konkrete indsatser virker”, svarere to ud af tre danskere (66 pct.), at de er helt eller overvejende enige heri, jf. figur 1. Kun 17 pct. svarer., at de er helt eller overvejende uenige. Det er en forskel på 49 pct.-point. Der er altså meget bred opbakning i befolkningen til den linje, som regeringen har lagt og forfølger.

Figur 1: Danskernes holdning til indsatser med usikre effekter, pct.

”Politikerne skal gøre alt hvad de kan for at begrænse konsekvenserne af corona-epidemien i Danmark også selv om de er usikre på, om de konkrete indsatser virker”

Kilde: Megafon for Cevea.

Note: Spørgsmål: Er du enig eller uenig i følgende udsagn? Svarkategorier: Helt enig, overvejende enig, hverken/eller, overvejende uenig, helt uenig og ved ikke. N = 1.004.

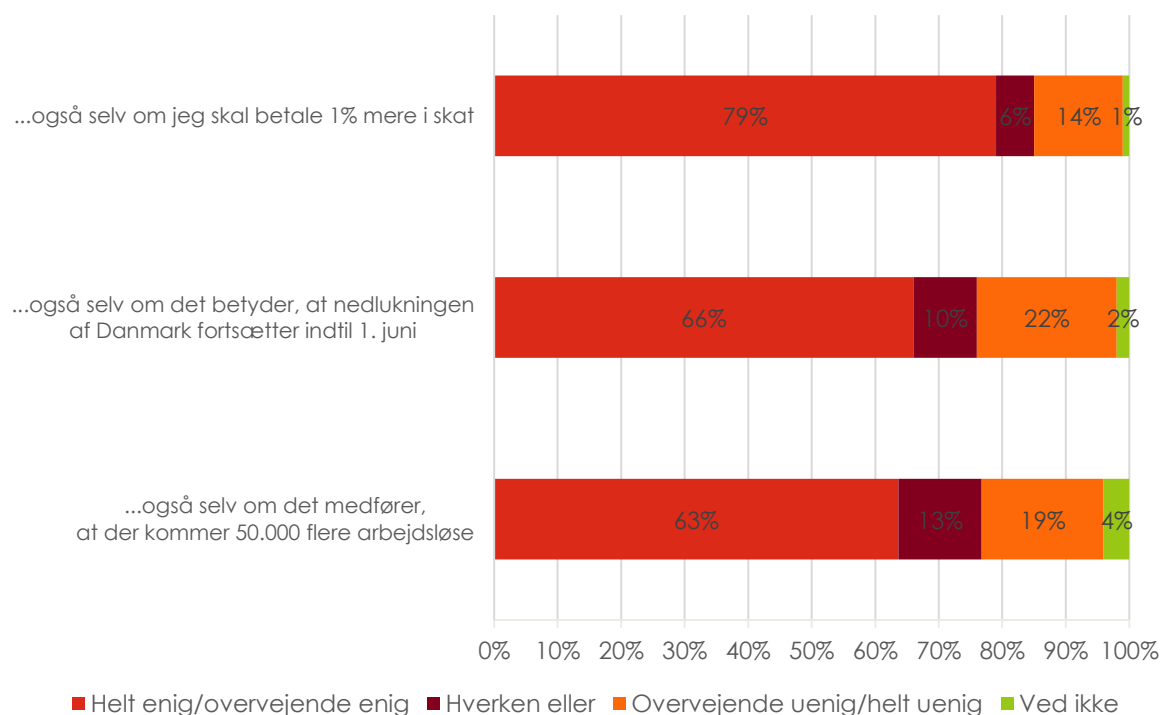
DANSKERNE UDVISER STORT SAMFUNDSSIND

Også når det handler om at bære omkostningerne ved corona-indsatsen, er langt den største del af den danske befolkning enige i, politikerne skal gøre alt, hvad de kan for at begrænse konsekvenserne. Samfundssindet er stort blandt danskerne, og det er faktisk større, når omkostningen rammer os personligt, end hvis det rammer hele samfundet. Eller sagt på en anden måde: Forbeholdet over for omkostningerne er mere udbredt, hvis de rammer hele samfundet, end hvis man selv bliver ramt på tegnebogen, jf. figur 2.

2 ud af 3 danskere (66 pct.) er enige i, at politikerne skal gøre alt for at begrænse konsekvenserne af corona-epidemien, selv om det vil betyde en fortsat nedlukning af Danmark indtil 1. juni. Næsten lige så mange (63 pct.) er enige i indsatsen, selv om det vil betyde en stigning i arbejdsløsheden på 50.000 ledige. Kun omkring hver femte dansker (hvh. 22 og 19 pct.) er ikke villige til at bære den omkostning for samfundet.

Figur 2: Danskernes holdning til omkostningerne ved indsatsen mod corona-epidemien, pct.

"Politikerne skal gøre alt hvad de kan for at begrænse konsekvenserne af corona-epidemien i Danmark..."

Kilde: Megafon for Cevea.

Note: Som figur 1. Tallene summerer ikke til 100 pct. pga. afrunding til hele tal.

Lakmustesten på samfundssindet er danskernes villighed til selv at bære en omkostning ved en fortsat massiv indsats mod corona-epidemien. 4 ud af 5 danskere (79 pct.) er villige til at betale 1 pct. mere i skat for en politisk indsats, hvor man vil gøre alt, hvad man kan for at mindske konsekvenserne af corona-epidemien i Danmark. 53 pct. erklærer sig endda "helt enige" i udsagnet, og kun 14 pct. er ikke villige til at betale 1 pct. mere i skat.

Det er bemærkelsesværdigt, at en mindre andel danskerne er forbeholdne over for selv at skulle bære en omkostning ved corona-indsatsen, end hvis omkostningerne berører hele samfundet, sådan som det vil være tilfældet med en fortsat lukning af Danmark eller en betydelig stigning i arbejdsløsheden. Forskellene på 13-16 pct.-point er høj-signifikante ($p < 0,001$).

Dette viser for første, at villigheden til personligt at yde sit er meget stor under krisen, selv om villigheden til at betale øgede skatter muligvis mindskes igen, når vi er på den anden side af krisen. I øvrigt vil det i virkelighedens verden være et helt forkert tiltag at øge skatterne i en situation, hvor der vil være behov for at stimulere efterspørgslen og øge den økonomiske aktivitet.

For det andet viser resultaterne, at der er en vis bekymring for de samfundsmæssige omkostninger ved en massive corona-indsats – i hvert tilfælde er bekymringen større end for de personlige omkostninger. Vi har derfor også undersøgt, om opbakningen til indsatserne mod udbredelsen af coronasmitte bliver mindre, når de samfundsmæssige omkostninger stiger.

HVAD BETYDER STØRRELSEN PÅ SAMFUNDETS OMKOSTNINGER?

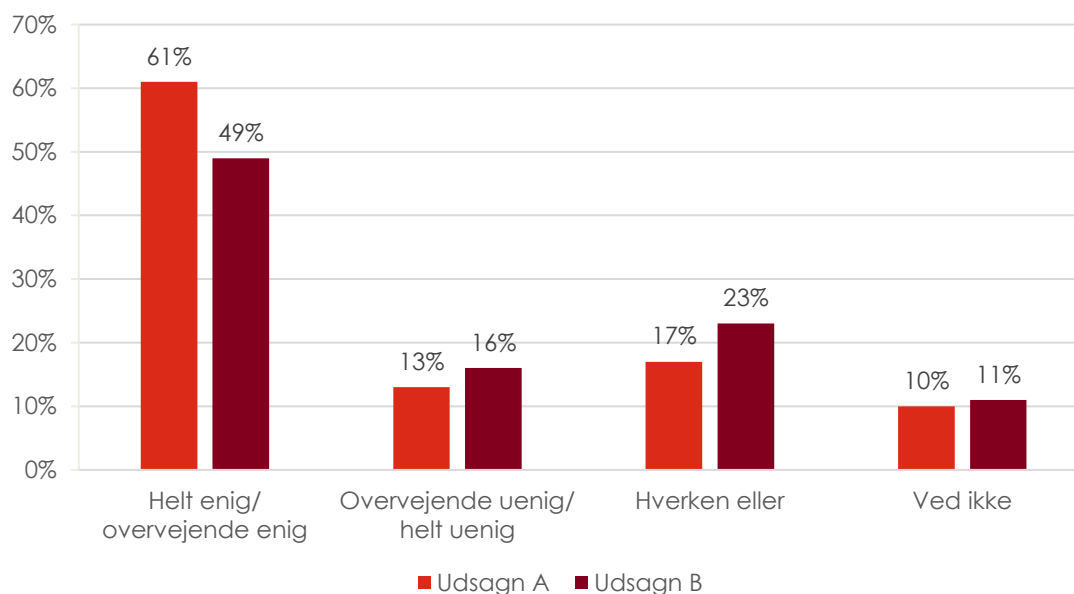
For at undersøge, om størrelsen på samfundsomkostningerne betyder noget for opbakningen til en massiv indsats mod udbredelsen af corona-smitte, har vi lavet et eksperiment, hvor halvdelen af respondenterne har fået én version af et spørgsmål, og den anden halvdel en anden version af samme spørgsmål. Det eneste vi ændrer i de to spørgsmål, er omkostningen for en given indsats med en konkret sundhedseffekt. Ved at stille to tilfældige grupper hver sit spørgsmål, undgår vi, at svaret på det ene spørgsmål påvirker svaret på det andet. Derved får vi et mere sikkert estimat på betydningen af forskelle i størrelsen på omkostningerne ved en given indsats mod corona-epidemien.

Konkret har vi spurgt til en indsats, som kan redde 500 ældres liv. I den ene version af spørgsmålet, angiver vi, at indsatsen øger arbejdsløsheden med 20.000 personer, og i den anden version 100.000. Effekten af tiltaget er altså den samme, men omkostningen for samfundet varierer: Spørgsmålene er formuleret som to udsagn, som respondenterne på samme måde som ved de tidligere spørgsmål har skullet erklære sig enige eller uenige i:

- **Udsagn A:** Hvis en indsats mod corona-epidemien kan redde 500 ældres liv, skal vi gøre indsatsen, selv om den øger arbejdsløsheden med 20.000 personer.
- **Udsagn B:** Hvis en indsats mod corona-epidemien kan redde 500 ældres liv, skal vi gøre indsatsen, selv om den øger arbejdsløsheden med 100.000 personer.

Når omkostningen for samfundet er lav, og arbejdsløsheden kun stiger med 20.000, er 61 pct. helt eller overvejende enige i, at indsatsen skal gennemføres. Hvis omkostningen for samfundet er stor, og arbejdsløsheden stiger med 100.000 falder dette tal til 49 pct. (forskul signifikant, $p < 0,01$), jf. figur 3. Især andelen, der bliver usikre og hverken er enige eller uenige, stiger, når omkostningen for samfundet er større (fra 17 til 23 pct.).

Figur 3: Danskernes holdning til konkret corona-indsats: antallet af arbejdsløse, pct.

Kilde: Megafon for Cevea.

Note: Som figur 1 Tallene summerer ikke til 100 pct. pga. afrunding til hele tal. N = 495 for udsagn A og 509 for udsagn B.

Det er stadig de fleste, som er enige i, at indsatsen for at redde menneskeliv skal gennemføres, selv om den koster mange arbejdspladser. Men andelen, der er uenige i indsatsen eller usikre og hverken er enige eller uenige, bliver større, når omkostningen er et stort tab af arbejdspladser. Størrelsen på de samfundsmæssige omkostninger ved corona-indsatsen betyder altså noget for opbakningen i befolkningen.

Analysen viser alene, at størrelsen af de samfundsmæssige omkostninger ved et konkret tiltag mod corona-epidemien betyder noget for befolkningens holdning til dette tiltag. Der er selvfølgelig en række gode politiske og økonomiske argumenter for, at selv indsatser med usikre effekter skal gennemføres alligevel.

Og som vi så i figur 1, er to ud af 3 danskere enige i, at ”politikkerne skal gøre alt, hvad de kan for at begrænse konsekvenserne af corona-epidemien i Danmark, selv om de er usikre på, om de konkrete indsatser virker.”

SÅDAN HAR VI BEREGNET TALLENE

Resultaterne bygger på en internetundersøgelse gennemført blandt medlemmer af MEGAFON-panelet. Undersøgelsen blev gennemført i perioden 30. marts til 1. april 2020.

Målgruppen for undersøgelsen er fastsat til personer i alderen 18 år og derover.

Der er gennemført 1.004 interview til undersøgelsen. For en undersøgelse af denne art er 1.000 et passende antal interview til at give tilstrækkelig statistisk sikkerhed for de opnåede resultater.

Rækkefølgen på de spørgsmål, som ligger til grund for figur 1 og 2, er tilfældig, således at der ikke er systematiske "rækkefølge-effekter", hvor svaret på de første spørgsmål kan påvirke svaret på de efterfølgende.

Svarmaterialet er vægtet for at sikre repræsentativiteten i forhold til den samlede befolkning. Vægtning er sket efter køn, alder, område og parti i forhold til den aktuelle fordeling af Danmarks befolkning (kilde: Danmarks Statistik, "Folketal pr. 1. juli 2019 efter køn, område, alder og tid" – www.statistikbanken.dk).